De stem van

Buitengebied-Zuid in Valkenswaard

Natuur herstellen: nodig of niet?

De landbouw verandert. Welke vragen levert dat op?

En verder in dit magazine:

- Meer water vasthouden: welke zorgen leven er?
- Windmolens: waarom liggen ze zo gevoelig?
- De N69: wat moet er beter?

Wat leeft er in jouw woon- en werkomgeving?

September 2026

Gebiedsgerichte aanpak GRENSCORRIDOR

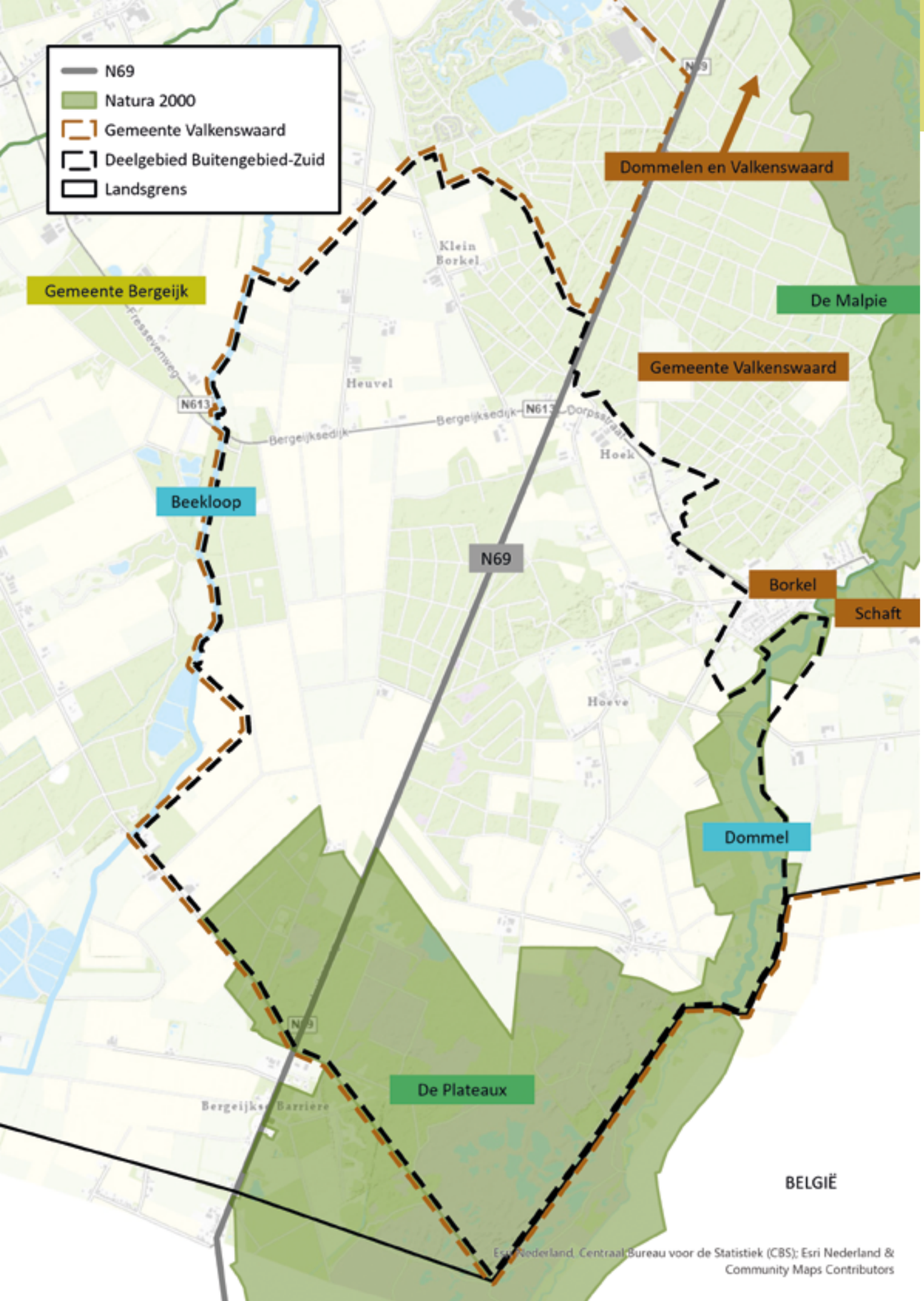

Voorwoord

Beste lezer,

Voor je ligt een samenvatting van de gesprekken die we van zomer 2025 tot en met zomer 2026 in Buitengebied-Zuid in Valkenswaard hebben gevoerd. Op de kaart hiernaast zie je welk gebied we daarmee bedoelen.

Onze gesprekken gingen onder andere over landbouw, natuur en water. Met dit magazine laten we zien wat er rond die thema's speelt volgens de inwoners, ondernemers en belanghebbende organisaties die we spraken. Ook staan we stil bij overheidsbeleid dat van belang is voor de genoemde thema's.
De opgehaalde wensen en zorgen vormen de basis voor het maken van een plan voor de toekomst van Buitengebied-Zuid met een maatregelenpakket. Dat is nodig omdat de kwaliteit van jouw leefomgeving onder druk staat. Daarover lees je meer op de volgende pagina's. Hoe we met elkaar toewerken naar dit plan vind je op pagina 35.

We zijn benieuwd of je je herkent in deze samenvatting. Mis je iets of wil je ergens op reageren? Laat het dan voor eind 2026 via **www.denkmeeoverbuitengebiedzuid.nl** aan ons weten. Bel of mail je liever? Neem dan contact op met Claudia of loop op een donderdag binnen in dorpshuis d'n Teut. Dan is er altijd wel iemand van gebiedsgerichte aanpak Grenscorridor aanwezig.

Veel leesplezier!

Deelgebiedsteam Buitengebied-Zuid Valkenswaard
Jeroen de Punder, *projectmanager*
Jesse Gruijters, *assistent projectmanager*
Claudia Rieswijk, *omgevingsmanager*, claudiarieswijk@grenscorridor.nl, 06 - 43 52 45 51

Leeswijzer

Bij ieder thema lees je wat we hebben gehoord, welk overheidsbeleid van toepassing is en welke adviezen ons zijn meegegeven voor het vervolg.

Kennismaking met het gebied 6

Hoe is het landschap in Buitengebied-Zuid ontstaan en welke kenmerken heeft het? Hoe gebruiken inwoners, ondernemers en bezoekers het landschap? Maak kennis met dit bijzondere gebied.

Natuur

De wensen lopen uiteen. De een wil dat we wettelijke afspraken nakomen die over natuurbehoud en -herstel zijn gemaakt. De ander vraagt zich af of er wel maatregelen nodig zijn. Wat is het beleid van de overheid, waarom en welk advies kregen we mee?

Water 12

Water vasthouden voor droge tijden én overstromingen voorkomen: veel mensen vinden beide belangrijk. Tegelijk willen zij weten wat het vasthouden van meer water betekent voor landbouw, natuur en wonen.

Landbouw 16

Boeren willen graag toekomst houden in Buitengebied-Zuid, maar maken zich zorgen over regels voor onder andere natuur, stikstof en water. Wat er met de landbouw gebeurt, heeft ook gevolgen voor natuur, water en landschap. Welke zorgen, wensen en ideeën leven er?

Recreatie 20

Buitengebied-Zuid trekt wandelaars, fietsers, ruiters en kanoërs. Ondernemers spelen daarop in, terwijl inwoners en natuur ook behoefte hebben aan rust. Hoe houden we die belangen in balans?

22 Niet-agrarische bedrijven in het buitengebied

Welke ruimte is er voor bedrijven en nieuwe vormen van ondernemen in het buitengebied? Ondernemers zien kansen, maar lopen ook tegen regels en lange procedures aan.

Wonen

Meer betaalbare woningen, woningen splitsen en nieuwe woonvormen op voormalige erven: er leven verschillende woonwensen. Wat past in Buitengebied-Zuid volgens de mensen die we spraken?

Duurzame energie

De overstap naar duurzame energie is een gevoelig onderwerp. Is er ruimte voor zon, wind of andere vormen van energie en zo ja waar? En wat vinden inwoners en ondernemers belangrijk?

28 Verkeer en vervoer

De N69 houdt veel inwoners en ondernemers bezig. Het gaat over veiligheid, geluid, bereikbaarheid en de vraag hoe mensen én dieren de weg veilig kunnen oversteken.

30 Landschap en erfgoed

Historische zandpaden, bomenlanen, open akkers en buurtschappen geven het gebied zijn eigen karakter. Wat willen inwoners behouden en waar zien zij kansen?

32 Voorzieningen voor inwoners

Welke voorzieningen zijn nodig om prettig in het buitengebied te kunnen blijven wonen, ook als je ouder wordt? En welke wensen leven er nog meer?

33 The making of ...

Dit magazine is gebaseerd op gesprekken en bijeenkomsten met mensen en organisaties uit en rond Buitengebied-Zuid. Hoe hebben we hun wensen, zorgen en ideeën opgehaald?

Hoe nu verder? 35

Lees hoe we de inbreng uit het gebied gebruiken en welke stappen we zetten om tot een plan voor Buitengebied-Zuid te komen.

Kennismaking met het gebied

Het landschap van Buitengebied-Zuid is door mensenhanden gevormd, laag voor laag, vele eeuwen lang. Op de hogere zandgronden ontstonden kleine buurtschappen zoals De Hoek, De Straat en De Kapel. Hier begonnen bewoners het land te ontginnen: ze kapten bos, legden akkers aan en gebruikten heide en graslanden voor vee. Door het steeds opnieuw bemesten en bewerken kregen de akkers een kenmerkende bolle vorm. Die is vandaag nog steeds zichtbaar.

Een landschap met veel afwisseling

Rond die akkers ontstond in de Middeleeuwen een fijn netwerk van zandpaden, houtwallen en kleine erven. Het landschap werd zo een mozaïek van open akkers, groene randen en kleine nederzettingen. Aan de oostzijde lag het beekdal van de Dommel als een natte, open tegenhanger van de hogere akkergronden. Het bood hooilanden, water en vruchtbare gronden en speelde eeuwenlang een belangrijke rol voor de landbouw in de buurtschappen. In de negentiende eeuw verschoof de dorpskern van Borkel naar de plek bij de Dommel waar het nu ligt. De oude buurtschappen bleven bestaan als de oorspronkelijke ontstaansplaatsen van het dorp. Daardoor is nog altijd te zien waar het dorp ooit begon en hoe het zich later verplaatste.

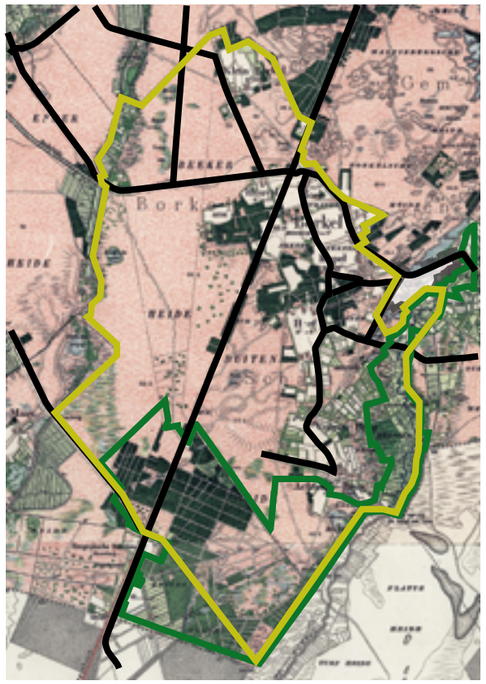

Buitengebied-Zuid in 1900

Landschap bij Klein Borkel vandaag de dag

Wandelpad langs de Dommel bij Schaft

Bos, heide en bijzondere natuur

Aan de zuidrand van het gebied liggen natuur- en bosgebieden zoals De Plateaux. Dit is een landschap van bossen, heide en beekdalnatuur dat al generaties lang wandelaars, fietsers en vakantiegangers aantrekt, maar ook bijzondere natuur herbergt.

Van heide naar landbouwgebied

Aan de westkant ligt de Beekerheide, ooit een uitgestrekte heidevlakte waar schapen graasden en plaggen werden gestoken. In de twintigste eeuw werd deze heide grootschalig ontgonnen tot landbouwgrond. Hierdoor ontstond een open landbouwgebied dat duidelijk verschilt van de oude akkers rond de buurtschappen. Het laat zien hoe het gebied zich door de tijd heen heeft aangepast aan nieuwe vormen van gebruik.

Hechte buurtschappen

Die geschiedenis is niet alleen zichtbaar, maar ook voelbaar. Tijdens de inloopbijeenkomst in dorpshuis d'n Teut van 13 april begrepen we dat bewoners de buurtschappen ervaren als hechte gemeenschappen met een sterke identiteit. Het landschap is voor hen geen decor, maar onderdeel van hun dagelijks leven: de oude structuren, de kleinschaligheid en de herkenbare routes geven het gebied een eigen karakter dat ze willen behouden.

Wonen en werken

Ondernemers gebruiken het landschap ieder op een andere manier. We spraken agrariërs voor wie het hun werkplek én hun toekomst is, maar ook een bron van onzekerheid door veranderende regels rond stikstof, water en natuur. We spraken ook ondernemers die juist kansen zien voor kleinschalige initiatieven, zolang die passen bij de schaal van het gebied.

Rust en ruimte

Dagjesmensen en vakantiegangers komen naar Buitengebied-Zuid om te wandelen en te fietsen. Uit de gesprekken die we voerden blijkt dat mensen de rust, historische zandpaden en afwisseling tussen akkers, bosranden, open ruimtes en natuurgebieden waarderen. Ook vinden zij het kleinschalige, echt Brabantse karakter van het landschap belangrijk. Tegelijk horen we dat de drukte van bezoekers de rust op sommige plekken verstoort.

Natuur

Over natuurbehoud en natuurherstel hebben we veel ideeën en zorgen gehoord. Zo is er bijvoorbeeld brede steun voor het verbinden van natuurgebieden. De aanleg van ecologische verbindingszones en faunapassages werd als voorbeeld genoemd. Ook het verbeteren van de biodiversiteit – de variatie in planten en dieren – en het omvormen van naaldbos naar loofbos kunnen op steun rekenen. Natuurorganisaties benadrukken dat het belangrijk is om wettelijke verplichtingen na te komen en het beheerplan voor Natura 2000-gebied Groote Heide, Leenderbos en De Plateaux te vernieuwen.

Relatie met andere belangen

Aan de andere kant zijn er ook mensen en organisaties die zich zorgen maken over het effect van natuurbehoud en -herstel op landbouw, recreatie en wonen. Zij vragen bij het maken van keuzes zoveel mogelijk rekening te houden met hun belangen.

< Populieren in vloeiweide, De Plateaux

“Wat is natuur? Het is gewoon een tuin, dus het is maakbaar.”

Twijfels over nut en noodzaak

Ook zijn er mensen die zich afvragen of maatregelen wel nodig zijn. Zij hebben het idee dat het niet zo slecht gaat met de natuur.

Behoefte aan duidelijkheid

De vraag om duidelijkheid te geven en de oproep niet langer te wachten met het maken van keuzes hoorden we vaak. Voor veel mensen is het niet helder wat er van de wet moet en wat er aan ruimte overblijft voor andere ontwikkelingen. Inwoners en ondernemers kunnen soms geen besluit nemen over de toekomst van hun bedrijf of erf zolang overheden geen keuzes maken.

Hoe gaat het eigenlijk met de natuur?

Uit onderzoek blijkt dat er steeds minder dier- en plantensoorten voorkomen. En van de soorten die er nog zijn, nemen de aantallen af. Daarnaast verslechtert de bodemkwaliteit, verdroogt het gebied en is het water niet schoon genoeg. Dat maakt niet alleen de natuur kwetsbaar. Daarover lees je meer in de rest van dit magazine.

Gentiaanblauwtje dat eitjes afzet op een jonge klokjesgentiaan

Wat betekent het overheidsbeleid?

Op internationaal, nationaal en provinciaal niveau zijn afspraken gemaakt om te voorkomen dat de biodiversiteit achteruit gaat. Die staan in de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Ze gelden voor natuurgebieden met een Natura 2000-status, zoals Leenderbos, Groote Heide en De Plateaux. Nederland is wettelijk verplicht deze afspraken na te komen. Op veel plaatsen staat de natuur onder druk, onder andere door verdroging, onvoldoende schoon water, stoffen uit mest en bestrijdingsmiddelen en te veel stikstof. Activiteiten die ervoor zorgen dat extra stikstof op Natura 2000-gebieden terechtkomt, zijn alleen toegestaan als kan worden aangetoond dat ze de natuur niet aantasten. Provincie Noord-Brabant geeft daarom bijna geen natuurvergunningen meer af voor bouwprojecten. Zonder vergunning mag er niet worden gebouwd of uitgebreid.

Beheerplan Natura 2000-gebied

Een deel van Leenderbos, Groote Heide en De Plateaux ligt in Buitengebied-Zuid: De Plateaux en een stukje beekdal van de Dommel. Voor het hele Natura 2000-gebied zijn de gemaakte afspraken vertaald naar maatregelen. Deze zijn vastgelegd in een Natura 2000-beheerplan van de provincie. Zo mag de natuur niet verder achteruitgaan. Daarbij geldt 2004 als referentiepunt. In het beheerplan staat wat nodig is om planten- en diersoorten te behouden of te herstellen. Naar verwachting verschijnt in 2026 een nieuw beheerplan voor dit Natura 2000-gebied.

Maatregelen

Maatregelen zijn bijvoorbeeld het aanpassen van beken en het omvormen van naaldbos naar loofbos. Dat helpt voorkomen dat beschermde soorten zoals kranswier, een zoetwateralg, en de boomleeuwerik verdwijnen. De maatregelen kunnen gevolgen hebben voor het gebruik en de inrichting van het landschap, binnen en buiten het Natura 2000-gebied. Ze kunnen bijvoorbeeld invloed hebben op wegen, woningbouw en bedrijven rondom de natuurgebieden. In gebiedsgerichte aanpak Grenscorridor zoeken gemeenten, provincie, waterschap, natuurorganisaties en de agrarische sector daarom samen met bewoners, bezoekers en ondernemers naar slimme combinaties bij het inrichten van de ruimte, met oog voor ieders belangen. Dat is geen eenvoudig proces. Op pagina 35 lees je daar meer over.

Ven, De Plateaux

Gevlekte witsnuitlibel

Herfsttijloos

Meer weten?

Meer over de Europese **Vogelrichtlijn** en **Habitatrichtlijn** lees je op www.eur-lex.europa.eu. Op www.iplo.nl vind je **uitleg over de toepassing van deze regels in Nederland** en **informatie over beschermde soorten**. Meer over Natura 2000-gebied Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux, de natuurdoelen, het natuurbeheerplan van het gebied en de maatregelen lees je op **www.brabant.nl/onderwerpen/natuur-landschap/natura-2000-gebieden/leenderbos-groote-heide-plateaux**. In het nieuwsbericht 'Hoe gaat het met de natuur in Grenscorridor?' op **www.grenscorridor.nl** lees je hoe de natuur in het werkgebied van gebiedsgerichte aanpak Grenscorridor ervoor staat. Buitengebied-Zuid maakt daar deel van uit.

"Natuur is natuur als je ervan afblijft."

Dit gaven jullie ons mee

- **Maak een duidelijk onderscheid tussen wat wettelijk nodig is voor natuurbehoud en -herstel in Buitengebied-Zuid en wat aanvullende wensen zijn. Geef in beide gevallen duidelijk aan wat daar de effecten van zijn en welke ruimte overblijft voor andere belangen, zoals landbouw, recreatie en wonen;**
- **Geef belanghebbenden informatie over de voortgang van al in het werkgebied van Grenscorridor lopende natuurherstelprojecten. Denk bijvoorbeeld aan Natura 2000-project Dommeldal en de aanleg van infiltratiegebieden in het bosgebied van De Plateaux;**
- **Beantwoord ook vragen die in het gebied leven. Komen er bijvoorbeeld overgangszones en zo ja waar? Komen er nieuwe ecologische verbindingszones? En zijn er plannen voor oversteekmogelijkheden voor dieren bij de N69?;**
- **Bescherm en herstel de biodiversiteit door de uitstoot van stikstof te verminderen, verdroging tegen te gaan, de vogelstand te verbeteren, boeren te stimuleren relevante maatregelen te nemen en dierlijke verkeersslachtoffers te verminderen;**
- **Deel de nieuwe visie van het waterschap op kanoën op de Dommel met belanghebbenden zodra deze klaar is;**
- **Ga na of nieuwe ontwikkelingen zoals een natuurbegraafplaats of recreatieplannen in lijn zijn met wettelijke verplichtingen over herstel van de natuur.**

Water

Water vasthouden voor droge tijden én overstromingen bij piekbuien voorkomen, vinden veel van de mensen die we hebben gesproken belangrijk. Zowel de natuur als de landbouw als de drinkwatervoorziening profiteren daarvan. Vasthouden van water kan bijvoorbeeld door beken bij hoogwater gecontroleerd buiten de oevers te laten treden, beken minder diep te maken en het grondwaterpeil te verhogen. Zo wordt het grondwater aangevuld voor droge tijden. Een klimaatrobuust watersysteem noemen ze dat bij het waterschap. Veel mensen vinden dat een goed uitgangspunt. Maar niet iedereen is blij met de mogelijke gevolgen van de maatregelen.

Waterkwaliteit

Een zinkfabriek in België loost afvalwater op een beek die uitkomt in de Dommel. Inwoners en ondernemers in Buitengebied-Zuid willen weten wat de gevolgen zijn voor de gezondheid van mens en dier als water uit de Dommel buiten de oevers wordt gelaten. Ook komt bij hevige regenval op verschillende locaties in België én Nederland ongezuiverd huishoudelijk en bedrijfsafvalwater in de Dommel terecht. Dat vergroot hun zorgen.

< De Dommel bij Borkel

“Vernatting heeft impact op de omgeving.”

Belanghebbenden willen ook dat de Nederlandse overheid er bij België op aandringt de lozingen en de zogenaamde ‘overstorten’ te verminderen. Inwoners en ondernemers in Buitengebied-Zuid denken graag mee over oplossingen om de waterkwaliteit te verbeteren. Zo noemden zij de volgende mogelijkheden: de aanleg van rietvelden en een bak of verbreding in beken waar slib, zand en zware vuildeeltjes in kunnen zakken. Zo’n ‘zandvang’ vertraagt bovendien de stroomsnelheid van het water, waardoor water langer in het gebied kan blijven.

Wateroverlast

Over het minder diep maken van beken hebben voornamelijk kanoverhuurbedrijven en agrariërs zorgen. Kanoverhuurders vrezen dat het dan niet meer mogelijk is om met een kano te varen. Agrariërs vrezen dat er bij piekbuien meer wateroverlast ontstaat en dat de beek bij een tekort aan neerslag sneller droog komt te staan. Ook vragen mensen zich af of bij een hogere grondwaterstand het telen van aardappelen, bieten en mais nog mogelijk is en of het kan leiden tot natte kelders en andere overlast. Agrarisch ondernemers maken zich ook zorgen over de gevolgen van een te lage grondwaterstand, zeker als zij daardoor gewassen op hoge, droge gronden niet meer mogen beregenen. Zulke gronden liggen bijvoorbeeld aan de westzijde van de N69, ten zuiden van de Bergeijksedijk.

Buitengebied-Zuid is niet overal hetzelfde

Uit de gebiedsanalyse blijkt dat er ook voor water verschillen zijn tussen het gebied ten westen en oosten van de N69. Aan de westkant is de bodem droger en is voor de landbouw vaker beregening nodig. Daarom is het belangrijk om water vast te houden en zuinig om te gaan met beregening. Aan de oostkant speelt juist de vraag hoe om te gaan met veel water. Daar is het onder andere nodig om natte natuur te herstellen en water de ruimte te geven als de beek (te) veel water bevat.

Door deze verschillen kunnen in verschillende delen van Buitengebied-Zuid andere maatregelen nodig zijn.

De Tongelreep

Wat betekent het overheidsbeleid?

Voor water gelden verschillende afspraken en regels. In de Europese Kaderrichtlijn Water hebben de lidstaten afgesproken dat oppervlaktewater en grondwater uiterlijk in 2027 schoon en gezond moeten zijn. Voor Buitengebied-Zuid betekent dit onder andere dat de kwaliteit van de Dommel en de Beekloop moet verbeteren. Daarnaast willen provincie en waterschap meer water vasthouden en de grondwaterstand verhogen. Dat is – zeker vanwege klimaatverandering – steeds meer nodig om verdroging tegen te gaan en de kwetsbare natuur van Groote Heide, Leenderbos en De Plateaux te herstellen. Tegelijk moet er ook voldoende water beschikbaar blijven voor onder andere de landbouw en drinkwater. Deze doelen kunnen elkaar in Buitengebied-Zuid raken.

Waterbeheer

In het Waterbeheerprogramma 2022-2027 beschrijft Waterschap De Dommel hoe het werkt aan schoon, voldoende en veilig water. Het waterschap wil het watersysteem zo inrichten dat het beter bestand is tegen droge én natte perioden. Daarvoor moet water minder snel worden afgevoerd en meer worden vastgehouden. Ook wil het waterschap de grondwatervoorraad aanvullen met schoon water.

Dommeldal

In en ten noorden van Buitengebied-Zuid werkt Waterschap De Dommel aan het project Herinrichting Dommeldal. Daarin worden maatregelen voorbereid om de natuur en het watersysteem te herstellen en de waterkwaliteit te verbeteren. Zo kunnen sloten, beken en de Dommel minder diep worden gemaakt, waardoor het water minder snel wordt afgevoerd en meer water in de bodem zakt. Zo wordt de grondwaterstand aangevuld. De maatregelen dragen ook bij aan Natuurnetwerk Brabant. Dit is een netwerk van bestaande en nieuwe natuurgebieden die met elkaar worden verbonden, bijvoorbeeld via natuur langs beken. Zo kunnen planten en dieren zich beter verspreiden.

Vervuiling van de Dommel

Net als grensgemeenten, natuurorganisaties en ZLTO heeft het waterschap juridische stappen ondernomen om vervuiling van de Dommel door Belgische industrie tegen te gaan.

Meer weten?

Meer over de Europese Kaderrichtlijn Water lees je op **www.iplo.nl**.
Het Waterbeheerprogramma 2022-2027 van Waterschap De Dommel en meer informatie over **Herinrichting Dommeldal** vind je op www.dommel.nl. Meer over de provinciale regels over water, verdroging en wateroverlast lees je op **www.brabant.nl**.

Buitengebied Valkenswaard

Dit gaven jullie ons mee

- **Maak duidelijk wat de gevolgen zijn van een klimaatrobuust watersysteem en ga daarover in gesprek met mensen die daar iets van gaan merken;**
- **Zorg dat Nederland invloed kan uitoefenen op de hoeveelheid en kwaliteit van het water dat vanuit Vlaanderen Buitengebied-Zuid binnenkomt;**
- **Breng de kwaliteit van het Dommelwater en de beekbodem in kaart en wees duidelijk over de betekenis daarvan voor de inwoners en ondernemers in Buitengebied-Zuid;**
- **Maak duidelijk wat de gevolgen zijn van vervuild water bij het vasthouden van Dommelwater buiten de oevers van de beek;**
- **Neem waar nodig maatregelen ter verbetering van de kwaliteit van het Dommelwater als deze niet al in project Dommeldal zijn meegenomen;**
- **Geef duidelijkheid over beregening met grondwater; blijft dat in de toekomst toegestaan en zo ja, wanneer wel of niet?**

“Ik maak me zorgen over de waterkwaliteit van de Dommel.”

Weetje

Wist je dat de dorpskern van Borkel vroeger op een heel andere plek lag? Ruim tweehonderd jaar geleden verhuisde het centrum ruim een kilometer naar het oosten, zodat het precies in het midden van Borkel en Schaft kwam te liggen. Hoewel deze nieuwe plek veel natter en drassiger was, kozen de inwoners hier bewust voor omdat ze moesten fuseren van de (destijds Franse) overheid.

Landbouw

De landbouw is, net als andere bedrijfstakken, aan het veranderen. Ook in Buitengebied-Zuid staan agrarisch ondernemers voor de vraag hoe zij hun bedrijf kunnen aanpassen om de gevolgen voor milieu, natuur en klimaat te verminderen en mee te bewegen met een veranderende markt. Veel agrariërs die we hebben gesproken, voelen zich onder druk gezet door het natuur- en stikstofbeleid van de overheid en het gebrek aan beschikbare grond. Dat laatste maakt het bijvoorbeeld moeilijk om minder koeien per hectare te houden. Dat wordt ook wel extensiveren genoemd. Deze ondernemers zien liever geen veranderingen in het beleid en willen de toekomst van hun bedrijf zelf kunnen vormgeven. In hun ogen betekenen de aangekondigde regels voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en mest en het terugdringen van de stikstofuitstoot het einde van hun bedrijf.

Overlast

Enkele ondernemers ervaren ook overlast van dieren, bijvoorbeeld door schade van ganzen. Daardoor zien zij vooral de nadelen van het herstellen van natuur, omdat zij vrezen dat dit soort schade dan toeneemt. Ook het mogelijk verhogen van het grondwaterpeil leidt tot zorgen. Een aantal ondernemers vreest dat hun land dan niet langer voor alle gewenste teelten geschikt is.

Klein Borkel

“Laten we veehouderijen extensiveren in plaats van omvormen naar akkerbouw!”

Mogelijkheden

Een minderheid ziet wel mogelijkheden om de bedrijfsvoering aan te passen. Zij denken bijvoorbeeld aan natuurinclusieve landbouw, teelt van gewassen die als bouwmateriaal kunnen worden gebruikt, samenwerking met natuurorganisaties of grond pachten waar ze – in ruil voor een aantrekkelijke prijs – rekening houden met natuurdoelen. Zo denken zij hun bedrijf toekomstbestendig te kunnen maken.

Onzekerheid

Veel ondernemers zijn onzeker omdat nog niet alles duidelijk is. Zo zijn er vragen over de grootte van de zones rond Natura 2000-gebied Leenderbos, Groote Heide en De Plateaux. Ook is nog onduidelijk welke regels gaan gelden voor beregening en of ondernemers in aanmerking komen voor schadeloosstelling. Daardoor weten zij niet welke keuzes ze het beste kunnen maken. Agrariërs die minder koeien per hectare willen houden, raken bovendien gefrustreerd als het niet lukt om extra grond te kopen. Bij bestuurders en ambtenaren ervaren zij enthousiasme over sommige plannen om hun bedrijfsvoering te veranderen, maar het is niet altijd duidelijk welke financiële vergoedingen, mogelijkheden voor pacht of andere ondersteuning daartegenover staan.

Weetje

Agrarisch ondernemers die willen weten wat gebiedsgerichte aanpak Grenscorridor voor hun bedrijf kan betekenen, kunnen contact opnemen met Guus Stappaerts. Hij is het eerste aanspreekpunt en is te bereiken via guusstappaerts@grenscorridor.nl en 06 – 81 01 88 29.
Op het erf van agrarisch ondernemers komen veel uitdagingen samen. Het programmabureau van Grenscorridor denkt daarom actief met hen mee over de toekomst van hun bedrijf en de vorm van ondernemen die daarbij past.

Wat betekent het overheidsbeleid?

Het kabinet presenteerde in juni 2026 het maatregelenpakket ‘Weer ruimte voor boer, natuur en bouw’. Dat geeft op hoofdlijnen richting, maar roept in de praktijk nog vragen en discussie op. Het Rijk benadrukt het belang van gebiedsprocessen, waarin alle belanghebbenden samen naar oplossingen zoeken. Gebiedsgerichte aanpak Grenscorridor is zo’n gebiedsproces. Het Rijk heeft geld beschikbaar gesteld voor beleid en maatregelen voor de verandering van het landelijk gebied. Dat biedt ruimte voor de ontwikkeling van een gebiedsgericht omgevingsprogramma voor Buitengebied-Zuid.

Natuur, water en landbouw

Ook ander overheidsbeleid heeft gevolgen voor de landbouw in Buitengebied-Zuid. De provincie en het waterschap werken bijvoorbeeld aan herstel van natuur en water. Maatregelen die daarvoor nodig zijn, kunnen gevolgen hebben voor de grondwaterstand, beregening en het gebruik van mest en gewasbeschermingsmiddelen. Meer hierover lees je in de hoofdstukken Natuur en Water in deze samenvatting. Wat dit precies betekent voor agrarische bedrijven in Buitengebied-Zuid onderzoeken we binnen de gebiedsgerichte aanpak.

Het provinciale beleidskader Landbouw en Voedsel 2030 en de Aanpak Landelijk Gebied (ALG) zijn ook van invloed op agrarische bedrijven in Buitengebied-Zuid. Binnen de ALG bekijkt de provincie landbouw, natuur, water en bodem in samenhang. Het provinciale beleid voor overgangsgebieden hangt daar nauw mee samen, net als het maatregelenpakket van het kabinet. De provincie is bezig met de uitwerking van het maatregelenpakket en het eigen beleid.

Gemeentelijk beleid

Gemeente Valkenswaard werkt aan Omgevingsvisie 2.0. Daarin maakt de gemeente keuzes over de toekomstige ontwikkeling en het gebruik van de ruimte. Ook de toekomst van het buitengebied en de ruimte voor landbouw krijgen daarin een plek.

Grond

De gebiedspartners van Grenscorridor hebben daarnaast afspraken gemaakt over grond. Zij willen grond- en kavelruil makkelijker maken en bespreken daarom samen de aankoop en inzet van grond. Dat gebeurt aan de grondtafel. Waar mogelijk willen zij grond voor meerdere uitdagingen inzetten, bijvoorbeeld voor toekomstperspectief voor een agrariër én natuurherstel.

Meer weten?

Meer over het landelijke beleid voor landbouw, natuur en stikstof lees je in het maatregelenpakket ‘Weer ruimte voor boer, natuur en bouw’ op **www.rijksoverheid.nl**.
Op www.brabant.nl vind je meer informatie over het **provinciale landbouw- en voedselbeleid**, de **Aanpak landelijk gebied** en het **beleid voor overgangsgebieden**. Meer over de gemeentelijke Omgevingsvisie 2.0 vind je op **www.valkenswaard.nl/omgevingsvisie**.

Klein Borkel

“Voorkom dat er alleen gepraat wordt zonder dat de uitvoering van start gaat.”

Dit gaven jullie ons mee

- **Geef duidelijkheid over toekomstige regels, zoals de grootte van bufferzones rond natuurgebieden, beperkingen voor beregening en eventuele schadeloosstelling;**
- **Geef duidelijkheid over het aankoopbeleid van overheden voor grond: wie koopt welke grond en waarom, wat zijn de mogelijkheden voor duurzame en reguliere pacht? Houd daarbij rekening met de grote vraag naar grond in het gebied;**
- **Maak duidelijk welke ondersteuning de gebiedspartners van Grenscorridor kunnen bieden bij de overstap naar andere vormen van landbouw of het houden van minder koeien per hectare. Denk bijvoorbeeld aan mogelijkheden voor pacht en financiële vergoedingen;**
- **Ondersteun agrariërs die hun bedrijf willen aanpassen om minder koeien per hectare te houden;**
- **Stimuleer samen met boeren de biodiversiteit: meer verschillende soorten planten en dieren op en rond landbouwgrond, bijvoorbeeld met nieuwe regelingen;**
- **Houd rekening met specifieke wensen van agrarisch ondernemers in Buitengebied-Zuid en geef duidelijkheid over wat mogelijk is. Denk bijvoorbeeld aan de aanpak van overlast door ganzen en een parallelweg voor landbouwvoertuigen aan de westzijde van de N69.**

Recreatie

De Malpie, onderdeel van Natura 2000-gebied Leenderbos, Groote Heide en De Plateaux

Niet iedereen denkt hetzelfde over recreatie in Buitengebied-Zuid. De meeste inwoners die we spraken, vinden dat het gebied al veel bezoekers trekt, vooral natuurgebied De Malpie. Zij willen voorkomen dat het aantal bezoekers verder toeneemt, zodat het rustig blijft in de natuur en er niet meer parkeeroverlast ontstaat. Andere belanghebbenden vinden recreatie in de natuur juist geen probleem. Zij willen bijvoorbeeld dat kanoën op de Dommel mogelijk blijft en zien ruimte voor meer en betere plekken om te overnachten in het gebied.

Natuurbeleving

Bij alle groepen belanghebbenden is er steun voor kleinschalige recreatie, zoals fietsen en wandelen. Ook over kanoën op de Dommel wordt positief gedacht, maar wel onder voorwaarden. Genoemd zijn bijvoorbeeld minder kano's, kanoën voor een andere doelgroep en minder of niet kanoën tijdens het broedseizoen.
De meningen verschillen vooral over uitbreiding van recreatie en over intensievere vormen die veel bezoekers en geluid met zich meebrengen. Verder worden parkeerplekken voor bezoekers van de natuur gemist, omdat bezoekers nu ook op ongewenste locaties parkeren.

> "Houd het bos voor iedereen toegankelijk!"

Wat betekent het overheidsbeleid?

Waterschap De Dommel kijkt opnieuw naar de regels voor kanovaren op de Dommel, omdat recreatie en bescherming van de natuur daar met elkaar in balans moeten zijn.

Gemeente Valkenswaard wil recreatie en toerisme stimuleren. Daarbij wil de gemeente ruimte bieden om recreatie te combineren met bijvoorbeeld landbouw, natuur en horeca. In Omgevingsvisie 2.0 werkt de gemeente verder uit wat waar mogelijk en wenselijk is. Ook kijkt de gemeente hoe bezoekers beter over het gebied kunnen worden verdeeld, zodat kwetsbare natuur wordt ontzien. In het gemeentelijke Programma Dommelland staan daarnaast plannen voor natuur en recreatie. De gemeente bekijkt hoe deze plannen passen bij de keuzes die in Omgevingsvisie 2.0 worden gemaakt.

De provincie stelt regels die mede bepalen wat waar mogelijk is. Die staan in de omgevingsverordening. Nieuwe recreatieve ontwikkelingen moeten bijvoorbeeld passen bij het landschap en mogen beschermde natuur niet schaden.

Meer weten?

Meer over de plannen van gemeente Valkenswaard voor recreatie lees je in de omgevingsvisie en Programma Dommelland.
Op **www.valkenswaard.nl/omgevingsvisie** lees je ook hoe ver de gemeente is met Omgevingsvisie 2.0. Meer informatie over Programma Dommelland vind je op **www.valkenswaard.nl/dommelland**.
Meer over kanoën op de Dommel vind je op **www.dommel.nl/varen**.
Meer informatie over de provinciale regels voor recreatie vind je op **www.brabant.nl/omgevingsverordening**.

Dit gaven jullie ons mee

- **Bepaal welke vormen van recreatie op welke locaties mogelijk zijn;**
- **Werk als overheden mee aan het ondersteunen van lokale kleine initiatieven op het gebied van recreatie;**
- **Zorg voor goede faciliteiten voor bezoekers van het gebied zoals parkeerplaatsen;**
- **Blijf kanoën op de Dommel toestaan, maar stel voorwaarden om negatieve gevolgen voor natuur en omgeving te beperken;**
- **Overweeg nieuwe fiets- en wandelverbindingen en verbeter waar nodig bestaande routes, zodat bezoekers nog meer van de natuur kunnen genieten;**
- **Zorg dat recreatie niet ten koste van natuur en landbouw gaat en zo min mogelijk tot overlast voor bewoners leidt.**

Niet-agrarische bedrijven in het buitengebied

Ondernemers willen graag ruimte om hun bedrijven te ontwikkelen en ruimte voor verschillende soorten bedrijven in het buitengebied. Zij ervaren beperkingen door het natuur- en stikstofbeleid. Ook hebben zij behoefte aan duidelijke regels en compensatie als hun bedrijf door beleidskeuzes minder waard wordt. In de gesprekken hoorden we vaak dat kleine en middelgrote bedrijven, zoals horeca, recreatiebedrijven en kinderopvang, nu te weinig ruimte krijgen. Dat geldt zowel voor extra activiteiten van bestaande bedrijven als voor nieuwe ondernemingen. In de beleving van ondernemers gaat het omgevingsplan van de gemeente vooral uit van agrarische bedrijven in het buitengebied en biedt dat geen handvatten voor de actuele en toekomstige behoefte.

Duidelijke en eerlijke regels voor iedereen

Ondernemers benadrukken het belang van een eerlijk speelveld, duidelijke regels en heldere communicatie. Voor ondernemers is bijvoorbeeld niet altijd duidelijk wat wel of niet mag als zij andere activiteiten op hun (voormalige) erf willen aanbieden of hun bedrijf willen aanpassen. Veel initiatiefnemers in het gebied hebben de gemeente gevraagd of hun plan in principe mogelijk is. Het gaat vooral om agrarische bedrijven die willen overstappen naar of ruimte willen bieden aan andere activiteiten. Initiatiefnemers willen graag dat hun verzoeken sneller worden behandeld dan nu het geval is.

Geen extra grootschalige bedrijvigheid

De meeste mensen die we hebben gesproken, zien liever geen nieuwe grootschalige economische ontwikkelingen in hun directe omgeving. Ook staan zij niet positief tegenover uitbreiding van bestaande bedrijven, zeker niet wanneer die van ondernemers van buiten de gemeente zijn.

Wat betekent het overheidsbeleid?

Het huidige, tijdelijke omgevingsplan van gemeente Valkenswaard bepaalt wat op een locatie wel en niet mag. Voor plannen die niet binnen de regels passen, bekijkt de gemeente per geval of ze toch mogelijk zijn. Dat speelt bijvoorbeeld wanneer agrarische activiteiten stoppen en een ondernemer andere activiteiten op het erf wil beginnen. De gemeente werkt aan Omgevingsvisie 2.0 en aan een nieuw omgevingsplan. Zij wil in het buitengebied ruimte bieden aan nieuwe vormen van ondernemen die bij het gebied passen. Daarbij ziet zij onder andere mogelijkheden om ondernemen te combineren met wonen, recreatie of een maatschappelijke functie. Ook kunnen vrijkomende agrarische gebouwen soms een nieuwe functie krijgen.

Ook de provincie Noord-Brabant stelt regels voor ontwikkelingen in het buitengebied. Die staan in de omgevingsverordening. De gemeente moet daar rekening mee houden bij de beoordeling van plannen. Welke regels gelden, hangt onder meer af van de locatie en het soort ontwikkeling. De provincie biedt ook ruimte voor nieuwe vormen van ondernemen in het buitengebied, zoals voedselbossen.

Meer weten?

Meer over de plannen van gemeente Valkenswaard voor het buitengebied lees je in de omgevingsvisie. Op **www.valkenswaard.nl/omgevingsvisie** lees je ook hoe ver de gemeente is met Omgevingsvisie 2.0. Meer informatie over Programma Dommelland vind je op **www.valkenswaard.nl/dommelland**. Meer informatie over de regels van provincie Noord-Brabant voor nieuwe ontwikkelingen in het buitengebied vind je op **www.brabant.nl/omgevingsverordening**.

Dit gaven jullie ons mee

- **Geef duidelijkheid over welke soorten bedrijven waar mogelijk zijn, vooral als ondernemers andere activiteiten aan hun (voormalige) erf willen toevoegen of hun bedrijf willen aanpassen. Bied daarbij meer ruimte dan nu het geval is;**
- **Geef agrarisch ondernemers meer mogelijkheden inkomsten uit andere activiteiten te halen;**
- **(Her)overweeg prioriteiten bij het bieden van ruimte aan economische ontwikkelingen in het gebied;**
- **Geef lokale kleinschalige ondernemers voldoende ruimte en ondersteuning. Houd daarbij rekening met de wens van inwoners: zij zien liever geen nieuwe grootschalige bedrijven in het gebied;**
- **Houd rekening met specifieke wensen van bedrijven, zoals het behouden van bereikbaarheid, groeimogelijkheden voor autobedrijven en ruimte voor kleine en middelgrote bedrijven in het buitengebied en de kernen.**

Wonen

Inwoners van Buitengebied-Zuid spraken vaak met ons over hun woonwensen: meer betaalbare woningen voor jongeren, doorstromers en ouderen en meer mogelijkheden voor mantelzorgwoningen en woonvormen die nieuw zijn voor dit gebied. Daarbij noemden zij bijvoorbeeld tiny houses en erfwoningen. Belanghebbenden willen ook dat het eenvoudiger wordt om woningen te splitsen. Volgens hen staan er in het gebied meer grote woningen dan waaraan behoefte is. Zij vinden deze woningen geschikt om op te delen. Verschillende inwoners ervaren dat het lang duurt voordat duidelijk is of hun woonplan mogelijk is. Dat leidt tot frustratie en onzekerheid.

Ruimte voor paar extra woningen

Tegen grootschalige woningbouw in het buitengebied is weerstand. Veel belanghebbenden zien wel mogelijkheden voor een klein aantal extra woningen. Zij noemen bijvoorbeeld woningen op voormalige agrarische erven of aan de randen van de dorpen, zolang die goed in het landschap passen. Ook vinden belanghebbenden het belangrijk dat mensen uit het gebied er kunnen blijven wonen. Wie zij tot die groep rekenen en hoe daarop kan worden gestuurd, konden zij niet aangeven.

> “Sta mantelzorgwoningen in tuinen toe!!”

< Nieuwbouwproject ‘Even Buiten’, Bergeijk

Wat betekent het overheidsbeleid?

Gemeente Valkenswaard wil de komende jaren meer woningen bouwen en zorgen voor meer passende en betaalbare woningen. Voor het buitengebied is nog niet overal duidelijk welke woningbouw waar mogelijk is. Plannen die niet binnen de huidige regels passen, beoordeelt de gemeente per geval.
De gemeente werkt op dit moment aan Omgevingsvisie 2.0. Daarin maakt zij keuzes over onder andere wonen, werken, natuur en verkeer en over wat op welke plek past. Ook provincie Noord-Brabant stelt regels aan woningbouw in het buitengebied. Of nieuwe woningen mogelijk zijn, hangt daarom onder meer af van de plek en het soort plan. Sommige woonvormen zijn nu al mogelijk. Zo kunnen bepaalde woningen onder voorwaarden worden gesplitst en zijn mantelzorgwoningen toegestaan. Sinds 2025 biedt Valkenswaard daarnaast mogelijkheden voor een pre-mantelzorgwoning: een woning bij een andere woning voor mensen die alvast dicht bij elkaar willen wonen voordat mantelzorg nodig is.

Meer weten?

Meer over het woonbeleid van gemeente Valkenswaard vind je op **www.valkenswaard.nl**. Daar vind je onder andere de woonvisie en het woningbouwprogramma.
Op **www.valkenswaard.nl/omgevingsvisie** lees je hoe ver de gemeente is met Omgevingsvisie 2.0. Meer informatie over mantelzorgwoningen en pre-mantelzorgwoningen vind je via de **pagina Huisvesting op www.valkenswaard.nl**.
Informatie over het splitsen van een woning staat op **www.valkenswaard.nl/woning-splitsen**.
De regels van provincie Noord-Brabant voor bouwen en andere ontwikkelingen in het buitengebied staan in de omgevingsverordening.
Meer informatie vind je op **www.brabant.nl/omgevingsverordening**.

> “Het fenomeen tiny house kan in elk scenario. Duurzaam, niet tijdelijk!”

Dit gaven jullie ons mee

- **Maak duidelijke keuzes over het aantal en type woningen in het gebied, zowel binnen als buiten de dorpskern;**
- **Creëer ruimte voor woningbouw op voormalige erven en sluit aan bij de behoefte die daar leeft;**
- **Durf anders te denken en te innoveren.**

Duurzame energie

De overstap van fossiele naar duurzame energie is een gevoelig onderwerp in Buitengebied-Zuid. Onder inwoners en ondernemers is er in algemene zin steun voor duurzame energie. Maar windmolens en zonnevelden in de directe omgeving roepen grote zorgen op over de gevolgen voor natuur, landschap en gezondheid.

"Windmolens en natuur gaan niet samen!"

Wrijving rond windmolens

De eventuele komst van windmolens roept de meeste zorgen op. Omwonenden wijzen vooral op mogelijke gevolgen voor hun uitzicht en gezondheid, bijvoorbeeld door geluid en fijnstof, en op schade aan weide- en trekvolgels. Ook vrezen zij dat de lusten en lasten niet eerlijk worden verdeeld. Een eerder voorstel voor windmolens heeft voor veel spanning in het gebied gezorgd. Daardoor ligt het onderwerp extra gevoelig en is er nog spanning tussen inwoners. Veel mensen willen onder geen enkele voorwaarde windmolens in hun buurt.

Alternatieven

De optie van zonnevelden is ook besproken. Daarbij vinden belanghebbenden de locatie belangrijk: niet iedereen wil dat hiervoor landbouwgrond wordt gebruikt. Over het algemeen vinden zij zonnevelden wel een betere optie dan windmolens. Zonnepanelen op daken en alternatieven zoals mestvergisting en waterkracht kunnen op meer steun rekenen. Het is alleen niet duidelijk of daarmee voldoende energie kan worden opgewekt.

Voorwaarden voor lokale opwek

Bij iedere oplossing vinden belanghebbenden het belangrijk dat deze goed in het landschap past en zo min mogelijk gevolgen heeft voor het uitzicht. Als duurzame energie in het gebied wordt opgewekt, willen zij dat deze in de eerste plaats voor lokaal gebruik is. Ook willen zij dat een deel van de opbrengsten wordt gebruikt voor maatschappelijke voorzieningen in het gebied. Daarnaast vinden zij opslag van energie belangrijk. Zo kan de energie ook worden gebruikt op momenten waarop minder wordt opgewekt. Verder is er behoefte aan duidelijke regels, betrokkenheid van inwoners en verschillende vormen van duurzame energie naast zon en wind.

Windmolens aan kanaal Bocholt-Herentals

Wat betekent het overheidsbeleid?

Nederland wil overstappen van fossiele brandstoffen naar duurzame energie. Gemeenten in onze regio werken hiervoor samen in de Metropoolregio Eindhoven (RES MRE). Zij maken afspraken over het opwekken van elektriciteit met wind en zon.

Gemeente Valkenswaard werkt aan de Omgevingsvisie 2.0. Daarin maakt ze keuzes over onderwerpen die ruimte vragen, waaronder duurzame energie. Die visie geeft meer duidelijkheid over wat op welke plek in Valkenswaard past. Op dit moment heeft de gemeente nog geen zoekgebieden vastgesteld. Wel gelden de voorwaarden uit het Maatschappelijk beleid grootschalige zonne- en windenergie uit 2021. Daarin staan voorwaarden voor lokaal eigendom, een eerlijke verdeling van de opbrengsten en de betrokkenheid van inwoners.

Ook provincie Noord-Brabant stelt regels aan duurzame energie, zoals windmolens en zonnevelden, in de omgevingsverordening.

Meer weten?

Lees meer over de regionale afspraken op **www.energieregiomre.nl**. De plannen en keuzes van de gemeente lees je op **www.valkenswaard.nl/omgevingsvisie**.
De regels van provincie Noord-Brabant voor de opwek van duurzame energie vind je op **brabant.nl/omgevingsverordening**.

Dit gaven jullie ons mee

- **Locatiekeuzes zijn cruciaal: we zien de opwek van duurzame energie liever op bedrijventerreinen, braakliggende gronden of De Plateaux dan in andere natuurgebieden of op plekken waar mensen wonen;**
- **Ga met inwoners in gesprek over de mogelijkheden en voorwaarden voor duurzame energie als de gemeenteraad besluit dat er een zoekgebied in Buitengebied-Zuid komt;**
- **Maak duidelijk hoeveel duurzame energie lokaal kan worden opgewekt met de beschikbare ruimte op het elektriciteitsnet;**
- **Onderzoek alternatieven, zoals waterkracht, groen gas uit mest, aardwarmte, kernenergie of een dorpsmolen;**
- **Onderzoek de mogelijkheden om energie op te slaan met waterstof of een buurtbatterij;**
- **Zorg er bij lokale opwek voor dat de energie in de eerste plaats beschikbaar is voor de lokale behoefte, dat een deel van de opbrengsten naar maatschappelijke voorzieningen in het gebied gaat en dat energie kan worden opgeslagen voor momenten waarop minder wordt opgewekt.**

Verkeer en vervoer

De N69 is een belangrijk onderwerp voor inwoners en ondernemers van Buitengebied-Zuid: veel mensen ervaren de weg als een barrière. Als voorbeelden noemen zij onder andere gevaarlijke oversteekplaatsen, aanrijdingen met dieren, geluidsoverlast en kruispunten en rotondes waar het verkeer vastloopt. De rotonde op de kruising Bergeijksedijk-N69-Dorpsstraat werd in het bijzonder genoemd.

Veilig onderweg

Veel mensen willen betere en veiligere voorzieningen voor fietsers. We hoorden: betere fietspaden, meer verlichting en fietsbruggen. Ook zijn er wensen voor veilige oversteekplaatsen voor dieren, zoals een ecoduct of een faunapassage.
Daarnaast vragen inwoners en ondernemers aandacht voor het onderhoud van wegen en paden, zwerfafval, de bereikbaarheid van het gebied met openbaar vervoer en voldoende parkeermogelijkheden. Ook ontwikkelingen aan de Belgische kant van de grens houden mensen bezig. Zij hebben gehoord dat de weg daar mogelijk wordt verbreed en vragen zich af of dat in Nederland tot meer verkeer en opstoppingen leidt.

Verschillende ideeën over de N69

Over de toekomst van de N69 verschillen de meningen. Sommigen willen dat de weg breder wordt om de doorstroming te verbeteren. Anderen willen juist minder overlast van de weg, zoals geluid, en willen daarom niet dat de weg meer verkeer kan verwerken. Daarbij vragen belanghebbenden zich af of verbreding van de weg wel mogelijk is, vanwege de stikstof die daarbij vrijkomt. Bijna alle agrarisch ondernemers die wij spraken, vragen zich af waarom uitbreiding van wegen en Eindhoven Airport wel mogelijk zou zijn terwijl zij hun bedrijf door de stikstofregels niet zouden kunnen aanpassen of uitbreiden.

> **“Het geluid van de N69 overschrijdt de norm dag en nacht. Ik heb er slaapproblemen door.”**

< Rotonde in de N69 bij de afslag naar Borkel

Weetje

Wist je dat het lokale bestuur in 1790 aan de nationale overheid vroeg om de verbindingsweg van België naar Eindhoven door het dorp te laten lopen? Het hoopte dat dit goed zou zijn voor de economie in het gebied. Inmiddels loopt die weg, de N69, juist om Valkenswaard heen. Tijden veranderen!

Wat betekent het overheidsbeleid?

De provincie Noord-Brabant is eigenaar en beheerder van de N69.
Gemeente Valkenswaard gaat over de andere wegen in Buitengebied-Zuid. In het Mobiliteitsplan van de gemeente staan verkeersveiligheid, bereikbaarheid en leefbaarheid centraal. De gemeente wil onder andere goede en veilige fietsverbindingen en beter openbaar vervoer.
De gemeente wil ook graag aanpassingen aan de N69. In 2021 heeft de provincie een nieuw deel N69 aangelegd om de dorpskernen van Aalst en Valkenswaard te ontlasten. Voor het deel tussen Valkenswaard en de Belgische grens zijn op dit moment geen plannen voor grote aanpassingen.

Meer weten?

Meer over de plannen van gemeente Valkenswaard voor verkeer en vervoer lees je in het Mobiliteitsplan Valkenswaard. Dat is te vinden op **www.valkenswaard.nl/mobiliteitsplan**.
Meer informatie over de provinciale plannen vind je op **www.brabant.nl**.

Dit gaven jullie ons mee

- **Geef duidelijkheid over de toekomst van de N69: blijft de weg zoals hij is of zijn er aanpassingen mogelijk?;**
- **Verbeter de verkeersveiligheid en de doorstroming op de N69, vooral bij kruispunten, rotondes en oversteekplaatsen;**
- **Zorg voor meer en veilige oversteekmogelijkheden voor mensen en dieren bij de N69;**
- **Zorg voor schone en goed onderhouden wegen en bermen en pak zwerfafval aan;**
- **Zorg voor meer geschikte plekken langs de N69 waar vrachtwagenchauffeurs kunnen stoppen en rusten;**
- **Verbeter de bestrating van de Dorpsstraat en geef duidelijkheid over de rijsnelheid.**

Landschap en erfgoed

Historische zandpaden, bomenlanen, open akkers en kleine buurtschappen geven Buitengebied-Zuid zijn eigen karakter. Inwoners en andere belanghebbenden waarderen de afwisseling en het kleinschalige karakter van het landschap. Zij vinden het belangrijk om deze kenmerken te behouden. Ook het erfgoed in het gebied vinden mensen waardevol. Zij noemen bijvoorbeeld Achterste Brug. Vooral de Heemkundekring vraagt aandacht voor bescherming van het erfgoed en wil voorkomen dat waardevolle kenmerken verloren gaan.

Nieuwe ontwikkelingen

Bij nieuwe ontwikkelingen vinden mensen het belangrijk dat rekening wordt gehouden met het landschap en de geschiedenis van het gebied. Nieuwe plannen moeten passen bij het karakter van Buitengebied-Zuid. We hoorden ook ideeën om landschap en erfgoed beter zichtbaar en beleefbaar te maken, bijvoorbeeld door historische routes zichtbaar te maken. Ook de ontwikkeling van een landschapspark werd genoemd. Daarmee bedoelen mensen een gebied waarin recreatie vooropstaat en dat ook bezoekers uit Eindhoven trekt.

Buitengebied-Zuid is niet overal hetzelfde

Uit een gebiedsanalyse blijkt dat het landschap ten westen en oosten van de N69 duidelijk verschilt. Aan de westkant is het landschap opener. Dit gebied is later geschikt gemaakt voor landbouw. Aan de oostkant is het landschap kleinschaliger, met beekdalen en oude buurtschappen. Het verschil is goed te zien als je de N69 oversteekt.

Scheurkensweg

Wat betekent het overheidsbeleid?

Gemeente Valkenswaard wil het karakter van het landschap en het erfgoed behouden en versterken. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om historische zandpaden, bomenlanen, heggen en houtwallen. Ook bijzondere historische plekken worden beschermd. Zo is het gebied rond Achterste Brug vanwege zijn bijzondere historische karakter aangewezen als beschermd gemeentelijk dorpsgezicht.
Ook in Programma Dommelland heeft de gemeente aandacht voor landschap en erfgoed. Daarin verbindt de gemeente natuur, recreatie en cultuur met elkaar.
De gemeente bekijkt hoe de plannen uit dit programma passen bij de keuzes die in Omgevingsvisie 2.0 worden gemaakt. In deze omgevingsvisie werkt de gemeente verder uit wat waar mogelijk en wenselijk is.
Provincie Noord-Brabant wil kenmerkende Brabantse landschappen ook behouden. Hiervoor zijn regels opgenomen in de omgevingsverordening.

< Hoeverdijk, Achterste Brug

“Afwisseling in het landschap is een waarde om te behouden.”

Meer weten?

Meer over de plannen van de gemeente voor landschap en erfgoed lees je in de omgevingsvisie en Programma Dommelland. Op **www.valkenswaard.nl/omgevingsvisie** lees je ook hoe ver de gemeente is met Omgevingsvisie 2.0. Meer informatie over Programma Dommelland vind je op **www.valkenswaard.nl/dommelland**. Meer over de provinciale plannen voor de Brabantse landschappen lees je op **www.brabant.nl/omgevingsverordening**.

Dit gaven jullie ons mee

- **Behoud de kenmerken die horen bij het landschap van Buitengebied-Zuid, zoals bomenlanen, historische zandpaden en monumentale bomen zoveel mogelijk;**
- **Maak bij nieuwe ontwikkelingen oude routes en andere historische kenmerken van het landschap weer zichtbaar en de geschiedenis van het gebied beleefbaar;**
- **Maak gebruik van lokale kennis bij het maken van keuzes voor het gebied;**
- **Geef erfgoed een plek in het plan voor de toekomst van Buitengebied-Zuid en houd rekening met de geschiedenis van het gebied bij keuzes voor de toekomst.**

Voorzieningen voor inwoners

Ook als zij ouder worden, willen inwoners graag in Buitengebied-Zuid blijven wonen. Daarvoor vinden zij het belangrijk dat zorg en medicijnen dichtbij beschikbaar zijn. Zij noemen bijvoorbeeld een post van de huisarts of een medicijnautomaat. Ook hopen zij dat inwoners naar elkaar blijven omkijken. Zo kunnen ouderen langer in het gebied blijven wonen en hoeven zij niet te verhuizen omdat de zorg die zij nodig hebben te ver weg is.

Wat betekent het overheidsbeleid?

Gemeente Valkenswaard wil dat inwoners zo lang mogelijk prettig en zelfstandig kunnen wonen. In haar beleid is aandacht voor ontmoeting en voor het combineren van wonen en zorg. De gemeente wil ook ruimte bieden aan kleinschalige maatschappelijke voorzieningen die passen bij het gebied.

Meer weten?

Meer over de plannen van de gemeente voor wonen, zorg en voorzieningen lees je in de omgevingsvisie van gemeente Valkenswaard. De gemeente werkt op dit moment aan Omgevingsvisie 2.0.
Op **www.valkenswaard.nl/omgevingsvisie** lees je hoe ver de gemeente daarmee is.

“Voorzieningen in de buurt en naar elkaar omkijken. Zo houden we het gebied leefbaar.”

Dit gaven jullie ons mee

- **Zorg dat ouderen zo lang mogelijk in Buitengebied-Zuid kunnen blijven wonen. Bekijk welke soorten woningen en welke zorg daarvoor nodig zijn en hoe zij dichtbij hun medicijnen kunnen krijgen;**
- **Geef ruimte aan ideeën van inwoners en ondernemers voor maatschappelijke voorzieningen in het gebied.**

Wandeling door De Plateaux, mei 2026

The making of...

Tussen de zomer van 2025 en de zomer van 2026 spraken we een-op-een met medewerkers en vertegenwoordigers van onderstaande organisaties over één of meerdere thema’s. De informatie uit deze gesprekken is verwerkt in de verschillende hoofdstukken van dit magazine.

- Bosgroep Zuid-Nederland
- Gemeente Valkenswaard
- Heemkundekring Weerderheem
- IVN Valkenswaard-Waalre
- Kanoverhuurders Rofra Outdoor, Neerpeltse Kanovereniging en PUUR Kanoverhuur
- Milieuvereniging Groen en Heem
- Natuurmonumenten
- Plattelandsvereniging Boven-Dommel
- Provincie Noord-Brabant
- Vogelwerkgroep de Kempen
- Waterschap De Dommel
- Wildbeheereenheid Zuid-Oost Kempen
- ZLTO Groote Heide

In overleg met stichting Dorpsinitiatief Borkel en Schaft bleek een apart gesprek niet nodig. De leden die we wilden spreken, zijn ook bestuurslid bij enkele van de hierboven genoemde organisaties. Via die gesprekken hebben we ook de inbreng van het dorpsinitiatief meegenomen.

Zijn we een organisatie vergeten te betrekken? Laat het ons dan vooral weten. Stuur een mail naar Claudia Rieswijk via claudiarieswijk@grenscorridor.nl of bel 06 – 43 52 45 51.

Bijeenkomsten

Samen met plattelandsvereniging Boven-Dommel en ZLTO Groote Heide organiseerden we in februari 2026 een gesprek met vijftien agrariërs uit Buitengebied-Zuid. Hun wensen en zorgen lees je terug bij het thema Landbouw.

In april 2026 organiseerden we een inloopbijeenkomst in dorpshuis d'n Teut. We spraken daar met ongeveer 100 inwoners, ondernemers en andere betrokkenen over plannen, zorgen en kansen. Een verslag staat op **www.denkmeeoverbuitengebiedzuid.nl**.

Tijdens de inloopbijeenkomst kwamen veel vragen over natuur naar voren. Daarom organiseerden we op 20 mei een wandeling door natuurgebied De Plateaux. De informatie uit die wandeling is verwerkt in het thema Natuur.

Weetje

Wist je dat we iedere donderdag met ons team in het dorpshuis van Borkel en Schaft werken? Kom gerust een keer op de koffie.

Idee voor een activiteit?

We organiseren de komende tijd activiteiten over verschillende thema's van Grenscorridor. Daarbij staan we ook stil bij de samenhang tussen de verschillende uitdagingen in het gebied. Heb je een idee voor een verdiepende bijeenkomst? Stuur dat dan naar Claudia Rieswijk via claudiarieswijk@grenscorridor.nl of 06 – 43 52 45 51.

Hoe nu verder?

We vroegen inwoners, ondernemers, organisaties en andere belanghebbenden ook hoe zij betrokken willen worden bij het maken van een gebiedsplan voor Buitengebied-Zuid. Zij willen op tijd kunnen meedenken, weten welke ruimte er is voor hun ideeën en kunnen zien wat er met hun inbreng gebeurt. Ook zien zij feiten en cijfers graag duidelijk op tafel liggen. Verder vinden zij het belangrijk dat overheden goed met elkaar samenwerken en projecten op elkaar afstemmen. Vooral agrarisch ondernemers gaven aan weinig vertrouwen te hebben in de overheid, onder meer door hun ervaringen met ruimtelijke procedures.

Dit gaven jullie ons mee

- **Laat zien wat er met de inbreng uit het gebied is gedaan;**
- **Deel de resultaten van onderzoeken in en over het gebied, geef mensen de kans daar vragen over te stellen en ga daarop in;**
- **Gebruik de kennis van mensen uit het gebied bij het maken van keuzes;**
- **Betrek belanghebbenden bij het zoeken naar oplossingen;**
- **Maak keuzes die haalbaar zijn en volgens de wet mogen;**
- **Wees duidelijk over keuzes waarop het gebiedsteam geen invloed heeft en geef aan waar beslissingen dan wel worden genomen.**

Van inbreng naar plan

Dit magazine laat zien wat we in Buitengebied-Zuid hebben opgehaald. Die inbreng gebruiken we bij het maken van het plan voor het gebied. Niet alle wensen en ideeën kunnen daarin een plek krijgen. We moeten rekening houden met wetten en regels en met afspraken die al zijn gemaakt. De gebiedspartners van Grenscorridor hebben afgesproken dat zij maatregelen ontwikkelen voor de volgende uitdagingen:

- Natuurherstel;
- Verbetering van de waterkwaliteit en herstel van het watersysteem;
- Ontwikkeling van toekomstbestendige landbouw;
- Voldoende woningen;
- Balans tussen natuur en recreatie;
- Opwek van duurzame energie;
- (Verschillende vormen van) vervoer;
- Vermindering van stikstofuitstoot.

Daarbij zijn keuzes nodig, omdat niet alle wensen en ideeën uitvoerbaar zijn of met elkaar samengaan. Inbreng die niet in het programma thuishoort, gaat niet verloren. We bekijken wat we ermee kunnen doen en laten weten wat de uitkomst is. Als we weten van wie de inbreng kwam, laten we dit ook persoonlijk weten. De terugkoppeling komt ook op **www.denkmeeoverbuitengebiedzuid.nl** te staan.

Tijdlijn

In de tijdlijn op de volgende pagina zie je welke stappen al zijn gezet en wat er nog gaat gebeuren. Twee afkortingen vragen om uitleg: NRD en MER.

- NRD staat voor Notitie Reikwijdte en Detailniveau. In een NRD beschrijven we wat we gaan onderzoeken, welke verschillende mogelijkheden voor het gebied we bekijken en welke onderwerpen daarbij belangrijk zijn.
- MER staat voor milieueffectrapportage. In de MER onderzoeken en vergelijken we wat de verschillende mogelijkheden voor het gebied betekenen. Wat zijn bijvoorbeeld de gevolgen voor natuur, water, landbouw, landschap, verkeer en wonen?

De NRD en MER helpen ons om goed te onderzoeken welke keuzes voor Buitengebied-Zuid mogelijk zijn en wat daarvan de gevolgen zijn. Zowel de NRD als de MER komen ter inzage te liggen. Dat betekent dat iedereen de stukken kan bekijken en erop kan reageren.
Bij deze en andere stappen blijven we inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden van Buitengebied-Zuid betrekken. Zo blijft de stem van Buitengebied-Zuid hoorbaar.

Kruising Klein Borkel en Heijerdijk

Tijdlijn

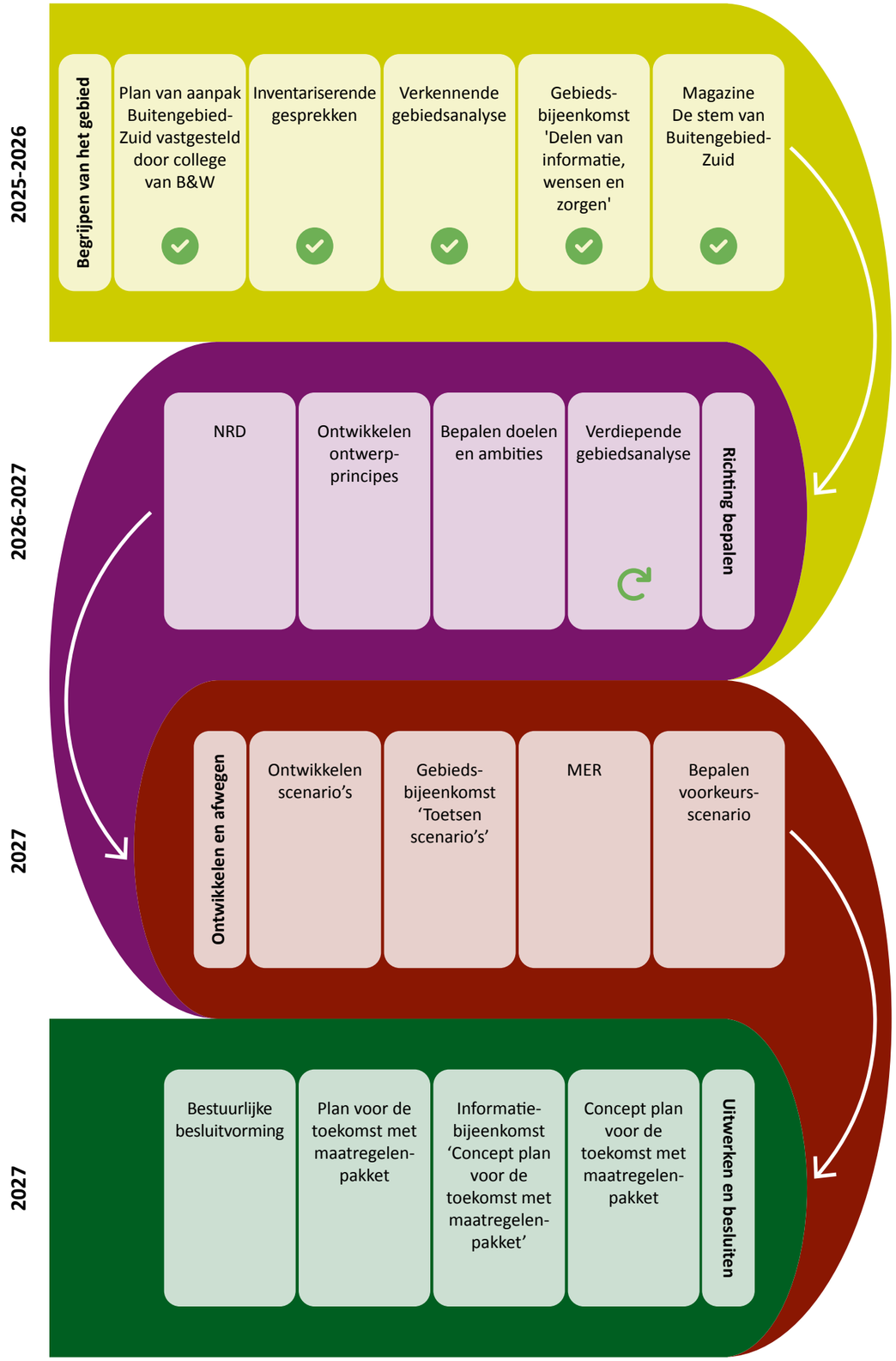

Wie werken er in Grenscorridor samen?

Gemeente Bergeijk
Gemeente Cranendonck
Geldrop-Mierlo
Gemeente Heeze-Leende
Lommel
Gemeente Valkenswaard
Veldhoven
Gemeente Waalre
Brabants Landschap
Natuurmonumenten
Staatsbosbeheer
brabant water
ZLTO
Provincie Noord-Brabant
Vlaanderen
Waterschap De Dommel

Weetje

Wist je dat we regelmatig thema-activiteiten organiseren? Bijvoorbeeld over de geschiedenis van het landschap of hoe het met de natuur gaat. Abonneer je op onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven. Dat kan op **www.grenscorridor.nl/nieuwsbrief** of door een mailtje te sturen naar **claudiarieswijk@grenscorridor.nl**. Heb je een idee voor een activiteit? Neem dan gerust contact met Claudia op!

Colofon

Dit is een uitgave van de gebiedspartners van Grenscorridor.
Tekst en fotografie: Grenscorridor
Vormgeving: B-more design
Drukwerk: Dekkers Van Gerwen
Papier: BalancePure

Aan de inhoud van dit magazine is met de grootst mogelijke zorg gewerkt. Druk- en redactionele fouten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt zonder voorafgaande toestemming van het programma-bureau van gebiedsgerichte aanpak Grenscorridor.

www.grenscorridor.nl

Gebiedsgerichte aanpak
GRENSCORRIDOR